

גליון

נועם אמרים

דברי אלקים חיים
שנשמעו מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פרשת ואתחנן - נחמו תשב"ה
גליון תרמ"ה

מכון

נועם אמרים

להוצאת ספרי רבוה"ק

קרית ישמח משה

סאסוב

- זמנים לפרשת ואתחנן -

הדלקת נרות מוצאי שבת ר"ת

8:45	7:12	ישמח משה
8:46	6:54	ירושלים
8:46	7:04	ביתר
9:48	8:07	לונדון
9:15	7:43	ניו יורק
9:09	7:38	שיקאגו

העורכים העוסקים במלאכת הקודש:

הרה"ג ר' אברהם מאיר פרנס שליט"א

הרה"ג ר' גמליאל הכהן דבינוביץ שליט"א מו"צ וסח"ס גם אני אורך

הרה"צ ר' יהודה טרייטל בראנדסדארפער התנא רבי נשיאה שליט"א

חברי המכון:

הר"ד אהרן וורטהיימר הי"ד

הר"ד אליעזר קפלן הי"ד

הר"ד אפרים פישל וורטהיימר הי"ד

הר"ד חנוך אלימלך גרינפלד הי"ד

הרה"צ ר' יחיאל קליין שליט"א

הפצת הדא"ח לזיכוי הרבים - כל הזכויות שמורות ©

לקבלת הגליון כל שבוע באימייל שלחו הודעה ל: dtsassov@gmail.com

פרשת ואתחנן תשפ"ה ~ סיעור פרקי חצות פרק 7 מסנה יג

לוחות ראשונות ושניות

יבאר כי הלוחות הראשונות שקבלו בני ישראל במעמד הר סיני היו 'מעשה אלקים והמכתב מכתב אלקים', כי הם ידמוזו אל התורה שבכתב שנתנה מאת ה' ואין ביד התחתונים להוסיף ולגרוע בה מאומה, ולכן הם בחי' 'ראיה' בחי' 'כזה דאח וקדש', ונשברו בי"ז בתמוז שהוא החודש המכוון כנגד 'ראובן' בחי' הראיה, אבל הלוחות השניות נעשו ע"י משה רבינו כי הם ידמוזו אל התורה שבע"פ שבה נתן הקב"ה כח לבני ישראל להוסיף ולחדש בכל דור ודור, והם בחי' ה'שמיעה' בחי' 'זשמענו ועשינו' שבנגד חודש אב המכוון כנגד שבט שמעון ויבאר כי עיקר קבלת עול תורה הוא כאשר יבוא האדם לעסוק בשני חלקי התורה שבכתב ושבע"פ באחד יחדיו ובוזה יזכה להנצל מכל צרה וצוקה

מתבטל, ועד עצם היום הזה מי שאזניו פקוחות יוכל לשמוע את קול ה' ברמה, אלא שרוב ככל בני ישראל לא זכו למדריגה זו, וממילא אחר כלות מעמד הר סיני שוב לא זכו לשמוע עוד את קול ה'.

ובהמשך הדברים חזר משה רבינו לספר את כל אשר נעשה אחר קבלת התורה, שביקשו בני ישראל לשמוע ולקבל את התורה מפי משה רבינו ולא מפי הקב"ה וכו', ואחר כל זאת גמר אומר 'וזאת המצוה החוקים והמשפטים אשר ציוה ה' אלקיכם ללמד אתכם לעשות בארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה' (ו א).

קול ה' במעמד הר סיני לא פסק לעולם

בפרשתן חזר משה רבינו על עשרת הדברות שנתנו לבני ישראל בהר סיני, ואחר גמרו נענה ואמר לבני ישראל, כי 'את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם בהר מתוך האש הענן והערפל קול גדול ולא יסף' וגו' (ה יט). ופרש"י הק' 'ולא יסף' מתרגמינן 'ולא פסק' לפי שמדת בשר ודם אינו יכול לדבר כל דבריו בנשימה אחת וצריך להפסיק, ומדת הקדוש ברוך הוא אינו כן, לא היה פוסק ומשלא היה פוסק לא היה מוסיף, כי קולו חזק וקיים לעולם [עכ"ל], וקול זה שבו נאמרו עשרת הדברות לבני ישראל בעת מעמד הר סיני, הוא חזק וקיים לעולם ואינו

שלשה כתרים הם כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות וכתר שם טוב עולה על גביהן

ובטרם נבוא להעמיק בדברי הכתובים הללו, נבוא כדרכינו לקיים מנהג ישראל תורה לעסוק בלימוד פרקי אבות בשבועות אלו, וז"ל המשנה (פרק ד משנה יג) רבי שמעון אומר, שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן [עכ"ל], וכבר עמדו בזה המפרשים, שבתחילה פתח רבי שמעון ואמר כי ישנם שלשה כתרים, אולם כאשר עמד למנין מנהג והזכיר ד' מיני כתרים, 'כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות', והוסיף עוד בה רביעית וכתר שם טוב עולה על גביהן.

'כתר שם טוב' אינו עומד לעצמו אלא הוא מצטרף עם שאר הכתרים

והיותר קרוב לפשט הוא, כי 'כתר שם טוב' אינו כתר העומד ומתקיים בפני עצמו, אלא שעל ידו יתקיימו מעלות שאר ג' הכתרים, כי האדם אשר עוסק בתורה לבדה ואין לו 'שם טוב' על ידה, עדיין לא זכה להכתיר נפשו בכתר התורה, וכן עד"ז בכתר הכהונה והמלכות, ורק האדם שזכה להשיג ולקבל 'כתר שם טוב' ומעשיו נאים ומקובלים לשמים ולבריות, הוא הוא אשר נאה לאמר עליו כי זכה להשיג את כתרי התורה אור כתרי הכהונה או כתרי המלכות.

תחילת המצור היה בעשרה בטבת ובי"ז בטבת הובקעה העיר ובת"ב חרב ביהמ"ק

וכדי לבוא לביאור פנימיות כל הדברים האמורים, נקדים ונבוא להתבונן במהות החדשים והזמנים שאנו עומדים בהם ימי חדשי תמוז ואב, כי הנה בסדר חרבן בית מקדשנו ותפארתנו, היה כמה מדריגות וחילוקים זו למעלה מזו, כי בתחילה ביום עשרה בטבת התחיל המצור על ירושלים, כאשר אמר הכתוב (יחזקאל כד א-ב) 'ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחודש העשירי בעשור לחודש לאמר, בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים בעצם היום הזה', ואחר שנמשך המצור זמן זמנים טובא, אז אז אמרו רז"ל (תענית כו.) כי 'חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב, בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות ובטל התמיד והובקעה העיר ושרף אפוסטמוס את התורה והעמיד צלם בהיכל, בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה ובשניה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר'.

'צום הרביעי' זה י"ז בתמוז 'צום

החמישי' זה תשעה באב 'צום העשירי'

זה עשרה בטבת

ולזכר כל אלו הפורעניות נתקן לבני ישראל לדורות עולם, שיהיו מתענים בכל

הביא את דברי האבודרהם (הל' תענית עמ' רנד) דס"ל שעשרה בטבת הוא משונה משאר תעניות, ואם היה חל בשבת לא היו יכולים לדחותו ליום אחר, מפני שנאמר בו (יחזקאל כד ב) 'בעצם היום הזה' כמו ביום הכפורים, אלא שלמעשה לפי סדר וקביעות הלוח הנהוג בימינו, בלא"ה אין יכול צום עשרה בטבת לחול בשבת.

צ"ב למה צום עשרה בטבת חמור יותר משאר כל התעניות

וכבר עמדו בזה המפרשים להבין ולהשכיל בדעת האבודרהם, למה זה יהיה חמור צום עשרה בטבת יותר משאר כל התעניות ואפילו יותר מתשעה באב, עד שאם יחול בשבת ידחה את השבת, ואף הבית יוסף עצמו כתב עליו 'ולא ידעתי מנין לו זה'. ולפי פשוטו פי' בזה כי הוא ע"ד אוז"ל (תענית כט.) דאתחלתא דפורענותא עדיפא, וכיון שבוזה היום התחיל שורש פורענות החרבן, על כן יש להחמיר בו ביותר, ויש בכוחו לדחות את השבת, אמנם עדיין הדבר צ"ב כי היאך יתכן שיחיה אתחלתא דפורענותא חמור יותר מיום תשעה באב יום שריפת בית אלקינו.

אלו הימים שבהם ארעו כל המאורעות הללו, כאשר נזכר בדברי הכתוב (זכריה ח יט) 'צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי' וגו', ופי' רז"ל (ר"ה יח:) 'צום הרביעי' זה תשעה בתמוז שבו הובקעה העיר^א, שנאמר (ירמיה נב ו) 'בחדש הרביעי בתשעה לחדש ויחזק הרעב בעיר ולא היה לחם לעם הארץ ותבקע העיר', ואמאי קרי ליה 'רביעי' רביעי לחדשים, 'צום החמישי' זה תשעה באב שבו נשרף בית אלקינו, ואמאי קרי ליה 'חמישי' חמישי לחדשים, 'צום השביעי' זה שלשה בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם וכו', ואמאי קרי ליה 'שביעי' שביעי לחדשים, 'צום העשירי' זה עשרה בטבת שבו סמך מלך בבל על ירושלים, שנאמר (יחזקאל כד א-) 'ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי בעשור לחדש לאמר, בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים', ואמאי קרי ליה 'עשירי' עשירי לחדשים [עכ"ל].

ד' התעניות אינם דוחים את השבת אולם האבודרהם ס"ל שעשרה בטבת דוחה את השבת

ואם חלו ימי תעניות אלו להיות בשבת, פסק המחבר כדעת כל הראשונים (או"ח סי' תקנ ס"ג) שכולם נדחים לאחר השבת ואינם דוחים את השבת, אמנם בבית יוסף (שם)

^א. בבית ראשון נבקעה העיר בתשעה בתמוז, ובבית שני נבקעה בשבעה עשר בתמוז.

עשורה בטבת תלוי ב'עצם היום הזה' משא"כ י"ז בתמוז ות"ב התלויים ב'חודש'

ומבדרא בי מדרשא ביאור נפלא בזה משמיה דהגר"ח מבריסק זצ"ל, כי בשאר כל התעניות נזכר רק שם החודש 'צום הרביעי' וצום החמישי' וכדו', ונמצא כי התקנה הקדומה היתה שיתענו איזה יום בחודש הרביעי לזכר הפורענות שנבקעה העיר, וכן יוסיפו ויתענו איזה יום בחודש החמישי לזכר הפורענות שחרב בית המקדש, אבל לא קפיד קרא דייקא באיזה יום בחודש יתענו, וממילא אף שבוודאי לכתחילה צריכים להתענות ביום שבו ארעה הפורענות, דהיינו ביום שבעה עשר לחודש הרביעי וביום התשיעי לחודש החמישי, מ"מ אם ארע וחלו ימים אלו בשבת, שפיר יכולים אנו לדחות את התענית ולקיים את דברי הכתוב ממחרת השבת ביום הראשון, כי גם יום זה הוא מכלל החודש הרביעי והחודש החמישי, אולם בצום עשירי בטבת כתיב קרא 'כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים', ונמצא דקפיד קרא על עצם היום הזה דייקא, ולכן אין ביכולת לדחות את קיום התענית ליום אחר, ואם היה אפשרות שיחול בשבת היינו צריכים להתענות בעצם יום השבת, ודפח"ח.

תקנת התעניות של י"ז בתמוז ות"ב תלויים בימי החודש של תמוז ואב

והעולה מכל הדברים האמורים הוא, כי עיקר תקנת התענית של שבעה עשר בתמוז ותשעה באב, נקבע על כללות יום החודש הרביעי והחודש החמישי, ונמצא כי עיקר החרבן והפורענות שנעשה בהם תלוי ומקושר לכללות ימי החדשים הללו, וממילא כאשר נרצה לבוא ולידע היאך נזכה לתקן את כל החרבן והפורענות שנעשה בעיתים וזמנים הללו, צריכים אנו ליתן אל לבנו להתבונן במהות החדשים הללו, למען נדע את הדרך אשר נלך בה ואת המעשה אשר נעשה.

י"ב חדשי השנה מכוונים כנגד י"ב השבטים כפי הסדר שחנו לדגליהם

ומצאתי בזה דבר חידוש בדברי הטור בהל' ראש חודש (סי' תיז), אשר י"ב חדשי השנה מכוונים כנגד י"ב השבטים, וכבר נתבאר בארוכה בפסוקי התורה בפ' במדבר ובפ' בהעלותך, שנחלקו י"ב שבטי קה לארבעה דגלים אשר חנו סביבות אהל מועד, דגל מחנה יהודה ועל צבאו שבט יששכר וזבולון חנו קדמה מזרחה, דגל מחנה ראובן ועל צבאו שבט שמעון וגד חנו תימנה, דגל מחנה אפרים ועל צבאו שבט מנשה ובנימין חנו ימה, ודגל מחנה דן ועל צבאו שבט אשר ונפתלי חנו צפונה.

ותאמר כי שמע ה' כי שנואה אנכי ויתן לי גם את זה ותקרא שמו שמעון, ונמצא כי חודש תמוז שמכוון כנגד ראובן יש לו שייכות לראיה, וחודש אב שמכוון נגד שמעון יש לו שייכות לשמיעה.

בלוחות הראשונות שהיו בחי' ראיה נכללו רק התורה שבכתב ובלוחות שניות קבלו גם את התושבע"פ

והנה כבר נתבאר לעיל כי א' מן הפורענויות שארעו ביום י"ז בתמוז אשר מכוון כנגד הראיה, היה הענין שנשתברו בו הלוחות הראשונות, ומצינו שדרשו בזה רז"ל (שמו"ר מו א) וז"ל 'התחיל [משה רבינו] מצטער על שבור הלוחות, אמר לו הקדוש ברוך הוא אל תצטער בלוחות הראשונות, שלא היו אלא עשרת הדברות לבד, ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות מדרש ואגדות, הדא הוא דכתיב (איוב יא ו) 'ויגד לך תעלומות חכמה כי כפלים לתושיה', ולא עוד אלא שאתה מבושר שמחלתי לך על חטייה שלך, שנאמר (שם) 'ודע כי ישה לך אלוך מעונך' [עכ"ל], ומבואר כי בלוחות הראשונות שנשברו בחודש תמוז שכנגד הראיה, נכללו רק עשרת הדברות בלבד ונאמר בה רק

ולפי זה נמצא מבואר, כי חודש ניסן מכוון כנגד שבט יהודה, וחודש אייר כנגד שבט יששכר, וחודש סיון כנגד זבולון, וחודש תמוז כנגד ראובן, וחודש אב כנגד שמעון, וחודש אלול כנגד גד, וחודש תשרי כנגד אפרים, וחודש מר חשון כנגד מנשה, וחודש כסלו כנגד בנימין, וחודש טבת כנגד דן, וחודש שבט כנגד אשר, וחודש אדר כנגד נפתלי. [ורביה"ק הבני יששכר זי"ע האריך במקומות הרבה לבאר שייכות כל שבט אל החודש כנגדו, ואף אנו תמכנו את יתדותינו בדברינו אלה על יסוד דבריו הק'.]

חודש תמוז שכנגד ראובן הוא בחי' הראיה וחודש אב שכנגד שמעון הוא בחי' השמיעה

ונבוא עתה להתבונן בשני השבטים הללו המכוונים כנגד חדשי תמוז ואב, הם השבטים הקדושים ראובן ושמעון, כי הנה שבט ראובן נקרא על שם הראיה כאשר אמר הכתוב (בראשית כט לב) 'ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי ראה ה' בעיני כי עתה יאהבני אישי', ושבט שמעון נקרא על שם השמיעה, כאשר אמר הכתוב עליו (שם פס' לג) 'ותהר עוד ותלד בן

'שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך', ופרש"י הק' שזבולון ויששכר עשו שותפות, 'זבולון לחוף ימים ישכון' ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשתכר, ונותן לתוך פיו של יששכר והם יושבים ועוסקים בתורה, לפיכך הקדים זבולון ליששכר שתורתו של יששכר על ידי זבולון היתה.

² אגב אורחא נזכיר, כי יש בזה רמיזא דחכמתא אשר חודש סיון שבו קבלנו את התורה מכוון כנגד זבולון, כי רק על ידי שבט זבולון שתומך בהחזקת התורה, יכול שבט יששכר ללמוד ולהגות בתורה במנוחה ושלוה, כאשר אמר הכתוב (דברים לג יח)

ויעסקו בתורה שבע"פ אשר נתנה להם
בלוחות השניות כנ"ל.

אחד שאמרו 'נעשה ונשמע' צ"ב למה נצרך הקב"ה לכפות את ההר כגיגית

והנה בשעה שעמדו רגלי אבותינו על
הר סיני, ענו כל העם כאחד יחדיו ואמרו
'נעשה ונשמע', והק' התוס' (שבת פח. ד"ה
כפה) דמאחר שקבלו עליהם את התורה
ברצון, למה אמרו רז"ל (שבת שם) שכפה
הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית,
ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב,
ואם לאו שם תהא קבורתכם, ולאיוזה טעם
נצרכה כפיית ההר, ועיי"ש מה שתי' בזה.

קיבלו ברצון רק את התורה שבכתב והכפיה היתה על התושבע"פ

ונודע מה שתי' בזה הראשונים (ושורש
הדברים כבר נזכר בדברי המדרש תנחומא בפ' נח)
כי דברי בני ישראל 'נעשה ונשמע' נאמר רק
על התורה שבכתב, שדבריה קצובים
ומדודים וא"א להוסיף ולחדש בה עוד, ולכן
נתרצו לקבלה עליהם בלב שלם, אולם את
חלק התורה שבכתב לא נתרצו לקבל, כי על
ידה ניתן הכח ביד חכמי כל דור ודור, לגדור
גדר ולעמוד בפרץ ולתקן ולהוסיף תקנות על
דברי התורה הק', וכיון שאין לדבר שיעור
וקבצה, לכן לא הסכימו לקבלה על עצמם
באהבה וברצון, עד שנצרך הקב"ה לכפות
עליהם את ההר כגיגית, למען יקבלו עליהם
גם את חלק התושבע"פ בעל כרחם.

שורש חלק התורה שבכתב, ואילו בלוחות
השניות זכו בני ישראל להשיג ולקבל גם את
חלק התושבע"פ וקבלו הלכות מדרש
ואגדות.

הלוחות הראשונות בחי' תושב"ב הם בסוד שם הוי"ה ב"ה והלוחות שניות בחי' תושבע"פ הם בסוד שם אדנ"י

וע"ד הפנימיות מצינו בסה"ק בני יששכר
(מאמרי השבתות מאמר א אות כא) כי התורה
שבכתב היא סוד שם הוי"ה ב"ה (ראה זוה"ק
פ' תרומה דף קסא:), והתורה שבע"פ היא סוד
שם הק' אדנ"י, בסוד 'דינ"א דמלכות' א דינא'
בחי' 'מלכות פה תורה שבעל פה' קרינן לה
(הקדמת תיקון דף יז.) עיי"ש לדרכו, ולדרכנו
יתבאר כי הלוחות הראשונות שבהם נתגלה
אור התורה שבכתב נמשכו ובאו מסוד שם
הוי"ה ב"ה, והלוחות שניות שבהם נתגלה גם
חלק התושבע"פ נמשכו ובאו מסוד שם הק'
אדנ"י בחי' המלכות.

עיקר כריתת הברית עם בני ישראל היה על התושבע"פ

ובגודל מעלת התורה שבע"פ, מצינו
שאמרו רז"ל (גיטין ס:) כי לא כרת הקדוש
ברוך הוא ברית עם ישראל אלא בשביל
דברים שבעל פה, שנאמר (שמות לד כז) 'כי
על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת
ישראל' [עכ"ל], ומבואר כי עיקר כריתת
הברית עם בני ישראל, היתה למען ילמדו

בלוחות הראשונות הקדימו 'נעשה' ל'נשמע' ואילו בלוחות שניות בפרשתן אמרו 'ושמענו ועשינו'

ובזה ביאר מרנא החתם סופר זי"ע (שו"ת חת"ס או"ח סי' רח)¹ הפרש וחילוק נפלא אשר מצינו בלשונות הכתובים בין הלוחות הראשונות ללוחות השניות, כי בלוחות הראשונות ענו כל העם כאיש אחד יחדיו 'נעשה ונשמע' והקדימו 'נעשה' ל'נשמע' כנ"ל, אולם כאשר הזכיר הכתוב בפרשתן את קבלת הלוחות השניות, כתיב (ה' כד) 'ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה' אליקינו אליך ושמענו ועשינו', והיינו שהפכו את סדר דבריהם ואמרו כי בתחילה 'ושמענו' ורק אח"כ 'ועשינו'.

כיון שלא נתרצו לקבל את התושבע"פ ברצון על כן אמרו 'ושמענו' ורק אח"כ 'ועשינו'

¹ אגב אורחא אציין, כי הנה ישנם איזה חסידים שוטים אשר מדברים סרה באחד מגאוני דורו של החת"ס הלא הוא המהרי"ץ חיות זצ"ל, אולם המעיין בתשובה זו יראה את גודל טעותם, כי תשובה זו בחת"ס היא תשובה ארוכה מאוד, וכל דברי תשובה זו נכתבו אל המהרי"ץ חיות ששלח לפניו ספר אחד שחיבר, ועליו כתב החת"ס הגהות רבות, ומיד בראשית אגרתו אליו כותב עליו 'החיים והשלום יחדיו יהי' תמים, יעלו על ראש חכמים מתמם עם תמימים, הרב הגאון המופלג ומפואר רם ונשא וגבה מאוד כש"ת מו"ה צבי הרש חיות נ"י

וביאר החת"ס בלשונו הזהב וז"ל 'ולתשלום ענין זה, מה שאמרו חז"ל פרק 'רבי עקיבא' (שבת פח.) 'מכאן מודעא רבה לאורייתא והדר קבלוהו בימי אחשורוש', י"ל שהקשו תוס' (שם) הא הקדימו נעשה לנשמע, תי' הראשונים דעל תורה שבכתב הקדימו נעשה לנשמע, אבל על תורה שבע"פ כפה החר ועל זה קאי המודעא, ונ"ל כי זה מרומז במ"ש במתן תורה (שמות כד ז) 'כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע', ובפרשת ואתחנן (ה' כד) אמרו למרע"ה 'ושמענו ועשינו' הקדימו שמיעה לעשיה, כי מה שהקדימו נעשה לנשמע אמר רבא למינא אנן דסגינן בהמנותא כתיב בן 'תומת ישרים תנחם' (שבת פח:), פי' אנו מאמינים בהקב"ה ובוטחים בו שלא יטיל עלינו מה שאי אפשר או אין רצונו ית' שנסבול, על כן אמרי' נעשה קודם שמיעה, ואמנם שיהיו מסורים ביד חכמים לא אבו לקבל עליהם דברי

אב"ד דק"ק זאלקווי יע"א, וממילא בוודאי גדלה מעלתו עד למאוד, ואין להרהר אחר דבריו.

² וכמו שהשבנו פעם אחת לאפיקורס אחד ששאלני, שאם היתה התורה מצווה אותנו לילך עם הראש למטה האם היינו מתהלכים כך, והשבתי לו כי בודאי כן הוא, כי אם היה זה רצון ה', היה בורא את גוף האדם בטבע שיוכל להתהלך הפוך, וכל הטעם שאין ביכולת האדם להלך כך, הוא כי רצה ה' באופן הלזה להיות דרכו של עולם, וכמו שכתב כאן החת"ס ש'אנו מאמינים בהקב"ה ובוטחים בו שלא יטיל עלינו מה שאי אפשר', וכן תראה ותמצא שעורכים לתינוק בן שמונת ימים ברית מילה

**אברהם אבינו שמע את מעשה העקידה
מפי הקב"ה בחי' תושב"כ ואילו יצחק
שמע מפי אברהם בחי' תושבע"פ**

ומידי דברי בדברי החת"ס הללו, נזכיר עוד אגב אורחא את ראשית דבריו בהאי עניינא, הנוגע אלינו עתה כאשר הימים הנוראים כבר ממשמשים ובאים, והא לך מקצת מלשון קדשו שם (ד"ה דף ט' ע"ב) 'יפה כתב, כי אברהם שמע מפי ה' ויצחק האמין לאברהם הואיל והיה מוחזק, ורגיל אני לומר דמשו"ה אמרינן (בנוסח התפילה לימים הנוראים) 'עקדת יצחק לזרעו תזכור' ולא אמרינן עקידה שעקד אברהם כמו שאמר בתחלת הברכה שם.

**יצחק אבינו מסר נפשו על תושבע"פ
היפך השכלת נפשו**

אך אברהם אבינו ע"ה האמין תורה שבכתב היינו מה ששמע מהקב"ה עצמו, אבל יצחק מסר נפשו על מצות התורה שבע"פ, ויש להאריך ולהסביר הנסיון הגדול הלז, [כי] הנה אאע"ה וגם יצחק בנו חכמים גדולים היו, ויצחק לא ידע מאברהם אלא מעצמו השכיל כל מה שהשכיל אברהם מעצמו, וכן יעקב, והיינו דפירש"י (ויקרא כו מב) 'וזכרתי את בריתי יעקב' כל אחד כדאי לעצמו ולא צריך לאביו, והנה האנשים האלה

הטביע הקב"ה בטבע הבריאה שיוכל הרך הנולד לסבול את צער המילה ולא זקן בן שמונים.

חכמים מבלי שיהרהרו ויפקפקו על תקנתם אולי לא ישרו בעיניהם, על כן אמרו למרע"ה 'ושמענו' ואח"כ 'ועשינו'.

**הקב"ה כפה עליהם את ההר והכריחם
לקבל את התושבע"פ עד שקבלוה
ברצון בימי מרדכי**

ומ"מ הקדוש ברוך הוא כפה אותם על כרחם לקבל עליהם גזירות חכמים ותורה שבעל פה בלי הרהור אחריהם, והואיל והיה בעל כרחם על כן טענו מודעא רבה על זה, ושוב בימי מרדכי שעשה מעשים אשר לא ישרו בעיני ישראל וכמ"ש (מגילה יב:) כנסת ישראל אמרה ראו מה עשה לי יהודי דלא הרג דוד לשמעאי דמתילד מיניה מרדכי דמגרי ביה בהמן, וראו אח"כ אף על גב שבעיניהם לא יפה עשה מרדכי שהיה מתגרה בהמן, ראו אח"כ כי משמיא הסכימו על ידו וגדולות ונפלאות עשה הקדוש ברוך הוא על ידו, אז הבינו כי אין להרהר אחר דברי חכמים, כי את הכל עושים יפה בעתו וה' עמם, על כן הדר קבלוהו ונאמר 'קימו וקבלו', כמו 'נעשה' ואח"כ 'נשמע' בן 'קימו' ואח"כ 'קבלו' לשון שמיעה וקבלה והאזנה [עכ"ל].

בהסרת הערלה ויכול הוא להתקיים ולעמוד, ואילו לזקן בן שמונים שנה יכאב הסרת פיסת עור כלשהיא מגופו באופן נורא, וטעם הדבר הוא כי

יצחק אבינו מסדר את נפשו על תושבע"פ ובוזה נתקיים בו באמת 'זהעלהו שם לעולה'

ואין מן התימה על אברהם ששמע מן הקדוש ברוך הוא עצמו, אבל מהתימה על יצחק שקיבל מאברהם מה שהוא נגד השכלתו ואי אפשר לשמוע כלל, מ"מ לא הרחרר גם אחרי דברי חכמים ושמע ופשט צווארו, והאמת בזה, שבוודאי היה יצחק עולה כולו כליל, כי בן אדם הנותן נפשו לשחיטה והקטרה בלי שום ציפוי שימלט נפשו ע"ד 'אליך ה' נפשי אשא', הרי נפשו כולו כליל לה' יתברך, ולא דמי לקרבן בהמה שצריך הפשט וניתוח וכליל לאישים, ואז תעלה נפש הבהמה לריח ניחוח, אבל לא כן נפש האדם בחיים חיותו נדבק בהשי"ת על ידי מחשבתו, ובתנאי שיהיה מסירת נפש ממש, ואם כן היינו 'זהעלהו שם לעולה' והרי העלתו והיה עולה, ואף על פי שזה דבר פשוט לכל מבין ומשכיל, מכל מקום העלים הקדוש ברוך הוא מחשבה זו מאברהם ויצחק, אף על פי שהיו חכמים גדולים מ"מ כתיב (משלי ב ז) 'יצפון לישרים תושיה', כי לולא שהעלים מהם סברא זו לא היה מסירת נפש שלימה כי ידע שלא ימות, על כן לא הבינו תוכן הדבר עד אחר מעשה'.

השכילו ענין וסוד הקרבנות, שהיו בונים מזבחות והקריבו קרבנות וידעו עד היכן הדבר מגיע, ומה שאפשר להשכיל בו, כי אעפ"י שנתן הרמב"ם במורה נבוכים טעמים להשקיט לב ההדיוטים, מ"מ בסוף הל' מעילה כתב שהוא חק וסוד שלא נגלה לנו, ומ"מ האבות שבנו מזבחות ידעו וכמ"ש רמב"ן בפ' ויקרא (א ט), והם ידעו והשכילו שאי אפשר בשום אופן בעולם כלל וכלל שירצה השי"ת בקרבן האדם, שאילו לא השכילו כן כבר היה אברהם מקריב ישמעאל בנו או אפילו יצחק, אלא שזה אי אפשר בשום אופן בעולם.

אברהם אבינו שמע מפי הקב"ה 'זהעלהו שם לעולה' וקיבל את הדברים כפשוטם

והנה כשאמר לו הקדוש ברוך הוא 'קח נא את בנך את יחידך והעלהו שם לעולה', אם כן על כרחך יאמר שטעה בהשכלתו, ומכיון שטעה אפשר כי הכל טעות במה שהתקוטט עם אנשי דורו על האמונה, ולא יעלה על הדעת שמא אמר הקדוש ברוך הוא רק העלתו ולא להקריבו, [כי] אין דרכו של הקדוש ברוך הוא חלילה לדבר בלשון שיטעה בו הנביא, ואברהם הבין שלשון העלתו לעולה הוא לשון עולה ממש שהוא כליל לה', ומ"מ בתום לבבו לא הרחרר כלל אף על פי שהיה חוץ להיקש הסוד שהבין מן הקרבנות.

זכות עקידת יצחק עומדת רק לאלו שמאמינים בתורה שבע"פ

ומסיים שם בסוף דבריו בלשון קדשו 'בהא סלקינן יצחק מסר נפשו על דברי חכמים במה שהוא חוץ לשכל ולא הרחר אחרי חכמים, משו"ה 'ועקידת יצחק תזכור' להשומעים לתורה שבעל פה ואינם מהרהרים אחר דברי חכמים ותקנותיהם וגזירותיהם, אבל מי שאינו בכלל זה אין לו חלק בתפלה זו [עד כאן לשון קדשו], והדברים נוראים למתבונן בהם כראוי.

הלוחות הראשונות היו 'מעשה אלקים' 'ומכתב אלקים' ואילו בלוחות שניות נעשה עצם גוף הלוחות ע"י משה רבינו

עוד זאת מצאתי בספר 'בית הלוי' עה"ת, בענין החילוק וההפרש בין לוחות ראשונות ללוחות שניות, כי הנה בלוחות הראשונות כתיב (שמות לב טז) 'והלוחות מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים חרות על הלוחות', והיינו שעצם הלוחות נעשה ע"י הקב"ה בעצמו כביכול, וגם כתיבת האותיות עליהם נעשו ע"י השי"ת, ואילו בלוחות השניות אמר השי"ת למשה רבינו (שם לד א) 'פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברתי', והיינו שעצם הלוחות נעשו על ידי משה רבינו, ורק כתיבת עשרת הדברות עליהם נעשתה ביד הקב"ה.

הלוחות הראשונות בחי' תושב"כ נתנו מן השמים ואין רשות לתחתונים לשנות בו משא"כ הלוחות שניות בחי' תושבע"פ

וביאר בזה על פי דברינו האמורים מעלה, כי בלוחות הראשונות נכתב רק חלק התורה שבכתב, אשר בה אין להוסיף דבר ולא לגרוע מאומה, והיא בחי' הראיה כענין שנאמר בה 'וכל העם רואים את הקולות' בחי' 'כזה ראה וקדש' בלא שום שינוי והפרש, ולכן גם עצם גוף הלוחות עצמם נעשה בידי שמים, כי אין לתחתונים שום השפעה על חלק התורה שבכתב, אולם בלוחות שניות שנוסף ונכתב בה גם חלק התורה שבע"פ, ביקש השי"ת ממשה רבינו שיכין בעצמו את גוף מעשה הלוחות, לרמוז ולהורות לדורות עולם כי ישנו כח ביד חכמי ישראל שבכל דור ודור להוסיף ולחדש בחלק התושבע"פ לפי כח שכלו ועד היכן שידו מגעת, ולכן נאמר בהם 'פסל לך' 'משלך' כי יש לו חלק ונחלה בהם.

כאשר סיים החפץ חיים את ספר משנה ברורה עשה סעודה גדולה והזמין אליה גם את הגר"ע

ובענין זה שמעתי דבר נפלא מידידי הגאון רבי מנחם לווינטל שליט"א, שהינו ת"ח עצום ושימש גדולי ישראל הרבה, והרבה דברי תורה קניתי ממנו, ששמע ממורו ורבו הגאון ר' הלל זקס זצ"ל [ששהיה

הש"ס, ברייתות מדרשות אגדות, רמב"ם
מור שולחן ערוך ופוסקים, ראשונים
ואחרונים, ככל התורה מצויה עתה בידינו.

נצא לקראת משיח צדקנו גם עם ספר 'משנה ברורה'

וסיים ואמר רבי חיים עוזר, כי עתה
בהגלות נגלות לאור עולם הספר הנפלא
'משנה ברורה', אזי בוודאי גם ספר זה
יצטרף עמנו בצאתנו לקראת משיח צדקנו,
וגם עליו נצביע ונאמר כי הוא מחלקי התורה
שזכינו אליהם בימי שנות גלותנו.

הלוחות הראשונות הם בחי' תושב"כ בחי' הראיה והלוחות שניות הם בחי' תושבע"פ בחי' השמיעה

וזאת תורת העולה מכל האמור, כי
הלוחות הראשונות שהם בחי' תורה
שבכתב, היו 'מעשה אלקים' ונעשו ע"י
הקב"ה בעצמו, ובהם נתגלה בחי' הראיה
בחי' 'כזה ראה וקדש', כי אין התחתונים
יכולים להוסיף או לגרוע בה אפילו אות אחת,
ואותם הלוחות נשתברו בחודש תמוז שכנגד
שבט ראובן בחי' 'ראיה', ואילו עצם גוף
הלוחות האחרונות שהם בחי' תורה שבע"פ
נעשו ע"י משה רבינו, להורות ולרמוז כי יש
כח ביד התחתונים חכמי ישראל שבכל דור
ודור להוסיף ולחדש בה חידושים לאין קץ כיד
ה' הטובה עליהם, ולוחות אלו הם בחי'
השמיעה, כי עליהם אמרו בני ישראל
'ושמענו' תחילה ורק אח"כ 'ועשינו', כי

בן בתו של ה'חפץ חיים' זי"ע, ונעשה לאחד מקרובי
משפחתנו בקשרי חיתון, שכאשר סיים החפץ
חיים את ספרו הגדול 'משנה ברורה' ערך
סעודה גדולה לכבוד גמרה של תורה, והזמין
לסעודה גם את הגאון ר' חיים עוזר זי"ע
לשאת מדבריו.

בצאת בני ישראל בגלות היה בידם רק התושב"כ ובימי הגלות השיגו את כל חלקי התושבע"פ

ובשעה שהסבו יחדיו לסעודת המצוה,
כיבד החפץ חיים את רבי חיים עוזר לומר
איזה דברים לכבוד המאורע, ואזי פתח ואמר
כי אף שצריכים אנו להתאבל ולהצטער על
שגלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו,
מ"מ מחמת שגלינו מארצנו זכינו להשיג
ולקבל הרבה חלקי התורה, כי הרי אמרו
רז"ל (נדרים כב:) שאלמלא לא חטאו ישראל
לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר
יהושע בלבד, ואף גם אח"כ בשעה שיצאו
בני ישראל לגלות לא היה בידם כי אם רוב
כ"ד ספרי הקודש, ובמשך שנות ימי הגלות
נתגלו כל חלקי התושבע"פ.

נצא לקראת משיח צדקנו עם כל אוצרות התושבע"פ שהשיגנו

וממילא כאשר במהרה יבוא משיח בן
דוד לגאלנו, וישאלנו לאמר עם איזה שלל
חזרנו מאריכות ימי שנותינו בגלות, נענה
לעומתו כי זכינו לאוצרות רבים בימים ושנים
אלה, כי בהם נתחדשו לנו כל ל"ו מסכתות

רשעי עמנו מבקשים לבטל את תלמידי הישיבות מעסק התורה

ודברינו אלו אמורים אודות מה שנתעורר בימים אלו, אשר הרשעים הארורים מבקשים לגזור גזירה קשה ומרה הנקראת 'גיוס בני הישיבות', להוציא את בני הישיבות הק' מהיכלי התורה ולטמאותם ח"ו, וזה עתה ביום חמישי הגיעה ידיעה לאוזני כי עתידים הם לשלוח צווי גיוס לכל הבחורים בכל מקומות מושבותיהם, ואף שבתחילה שלחו רק לאברכים שעובדים וכדו', עתה מבקשים המה לשלוח צווים כאלו אף לאברכים השוקדים על משנתם בכוללים, ואף גם לבחורי החמד צעירי הצאן, ובזה רוצים הם ליקח את כל כח התורה מבני ישראל.

המלחמה בלומדי התורה יכולה להביא פגם עד לספירת ה'כתר' ח"ו

ובשמעי כזאת רעדה אחזתני, כי משמעות הדבר שמתקרבים אנו ביותר לעת קץ וביאת המשיח וכבר ניתן 'להריח' את חבלי משיח הממששים ובאים, כי הרי בכך עומדים הם לחלוק ולפגום עד לספירת ה'כתר' ח"ו, כי עד עתה היה מקום לומר שחלקו וביקשו לפגום רק בשאר המידות 'חסד' או 'גבורה' או 'תפארת', אך עתה מבקשים הם לפגוע בספירת ה'כתר', וכאשר מערערים על ה'כתר' מביאים בכך את קץ הגלות.

נתייראו שמא לא יוכלו לעמוד בגזירות שיוסיפו חכמי ישראל שבכל הדורות ונצרכו לכפיית ההר כגיגית, עד שחזרו וקבלוה בימי מרדכי ואסתר מאהבה.

'עול תורה' עם מנין 'דאיה ושמיעה' עולה במכוון כמנין מעבירין 'ממנו עול' מלכות ועול דרך ארץ'

ועתה הביטה וראה נפלאות מתורת ה', כי הנה למדנו בפרקי אבות בשבוע העל"ט (אבות פרק ג' משנה ה') אשר רבי נחוניא בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכבר נתבאר כי עיקר שלימות קבלת עול תורה הוא כאשר יקבל האדם על עצמו להגות ולעסוק בכל חלקי התורה הק', הן בחלק התורה שבכתב בחי' הראיה והן בחלק התורה שבע"פ בחי' השמיעה, ולזה תמצא ותראה כי כאשר נבואה חשבון ונמנה את התיבות 'עול תורה' עם מנין התיבות 'ראיה ושמיעה', יעלה החשבון במכוון כמנין מעבירין 'ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ' בדקדוק נמרץ, כי כאשר יקבל האדם על עצמו עול תורה בשלימות, ויהגה ויעסוק הן בחלק התורה שבכתב והן בחלק התורה שבע"פ, יזכה שיעבירו ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ.

'ללמד אתכם לעשות בארץ' עולה במנין הנ"ל של 'עול תורה' עם מנין 'ראיה ושמיעה'

ואת כל הדברים הללו רמז משה רבינו בדברו אל בני ישראל, 'וזאת המצוה החוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקיכם ללמד אתכם לעשות בארץ', כי כאשר נבואה חשבון ונמנה את התיבות 'ללמד אתכם לעשות בארץ' יעלה החשבון במכוון כמנין הנ"ל של 'עול תורה' עם מנין 'ראיה ושמיעה' חושבנא דדין כחושבנא דדין, כי את הדברים האלה לימד משה רבינו את בני ישראל לעשות בארץ ישראל, שיקבלו על עצמם עול תורה כראוי וכיאות, ובזה ינצלו מכל צרה וצוקה, ויעבירו מהם עול מלכות ועול דרך ארץ.

'הלומד מקרא ועם משנה ועם גמרא ובהלכה' עולה ג"כ במנין 'עול תורה' עם מנין 'ראיה ושמיעה'

וכבר נתבאר כי עיקר שלימות קבלת עול תורה יהיה רק כאשר יעסוק האדם בכל חלקי התורה, הן בחלק התורה שבכתב בחי' הראיה והן בחלק התורה שבע"פ בחי' השמיעה, ולזה תמצא ותראה כי גם מנין התיבות 'הלומד מקרא ועם משנה ועם גמרא ובהלכה' עולה בדקדוק נמרץ כמנין הנ"ל של 'עול תורה' עם מנין 'ראיה ושמיעה', וכל הדברים עולים בקנה אחד כפתור ופרח.

הרשעים חפצים לעקור את התורה מישראל לגמדי ח"ו

ובגודל רשעותם מבקשים המה לעקור את כל התורה מבני ישראל, עד שישארו בתי הכנסיות ריקים מלומדיהם חלילה, ואפילו זקנים בני שמונים שנה שעודם יושבים ולומדים בתורה, גם אותם רוצים הם להפריעם ולנתקם ממשנתם, ולא ידעו ולא יבינו כי בזה ימיטו המה אסון נורא על עצמם, כי אין למדינה זו שום זכות קיום בלי כח לימוד התורה.

ע"י שנקבל על עצמנו עול תורה כראוי יעביר השי"ת מאתנו עול מלכות ועול דרך ארץ

ועל זה בא רבי נחוניא בן הקנה ללמדנו דעת את הדרך אשר נלך בה בימים אלו, וגילה בקדשו כי כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, ולכן צריכים אנו ליתן אל לבנו להתחזק בקבלת עול תורה, וגם מי שלא התמיד בתורה עד עתה כראוי, יקבל על עצמו מעכשיו לרצות לראות ולשמוע רק דברי תורה, ובזכות מה שמשבר טבעו ומשעבד כל כוחות גופו ללימוד התורה יזכה ליפטר מעול מלכות ודרך ארץ.

כל חלקי התורה שבע"פ שנתחדשו בהמשך התורה נעשו חלק מהתורה

ועתה הביטת וראה נוראות ונפלאות מתורת ה', כי הנה כבר נתבאר אשר כל מה שנתחדש בתושבע"פ על ידי חכמי הדורות, נכלל ונעשה חלק מן התורה ממש, ועם כל אלו החיבורים והספרים שנעשו ברוח"ק על ידי צדיקי הדורות, נצא לקראת משיח צדקנו ונאמר לפניו, כי זהו חלקנו אשר זכינו להוסיף ולחדש בתורה הק' באריכות ימי שנות הגלות.

**מנין פסוקי התורה עם ה' החומשים הוא
ה' אלפים תת"ן ומנין כל המשניות הוא
ד' אלפים קמ"ח וההפרש הוא אלף
תש"ב**

והנה מנין פסוקי התורה שבכתב הם ה' אלפים תתמ"ה, וכאשר נוסיף אליהם מנין ה' כנגד חמשה חומשי תורה יעלה המנין לסך ה' אלפים תת"ן, ולעומתם סך כל המשניות שבע"ס שהם שורש התושבע"פ, עולה למנין ד' אלפים קמ"ה, ונמצא כי ישנו הפרש וחילוק בין מנין פסוקי התורה למנין המשניות, וסך החילוק וההפרש הזה בין ד' אלפים קמ"ה לה' אלפים תת"ן יעלה אלף תש"ב.

אלף תש"ב עם תוספת ד' כמנין ד' חלקי שו"ע עולה במכוון כמנין אלף תש"ז (עה"כ) סימנים שישנם בד' חלקי השו"ע

ולתכלית זו חיבר רבינו קדוש ה' מרן הבית יוסף את חיבורו הגדול והנורא השולחן ערוך, אשר בו ערך וסידר את כל דיני התורה שבע"פ, כדי להשלים ולחבר בין מנין התורה שבע"פ למנין התורה שבכתב, ולזה תראה נוראות כי כאשר נוסיף למנין הנ"ל של אלף תש"ב עוד ד' כנגד ד' חלקי שולחן ערוך 'אורח חיים, יורה דעה, אבן העזר, חושן משפט', יעלה החשבון למנין אלף תש"ה, אשר כנגדם ישנם במכוון אלף תש"ז (ועה"כ - אלף תש"ח) סימנים בכל חלקי השולחן ערוך, ובזה השלים מרנא הבית יוסף והשוה כביכול את התורה שבע"פ אל התורה שבכתב, ויחדיו יהיו תמים לקדש את האדם ולהצילו מעול מלכות ועול דרך ארץ.

'אורח חיים, יורה דעה, אבן העזר, חשן משפט' עולה במכוון כמנין אלף תש"ז הסימנים שבהם

ועוד זאת תמצא נפלאות, כי אף השמות אשר קרא מרן הבית יוסף זי"ע לכל חלקי השולחן ערוך לא דבר ריק הוא, כי כאשר נבואה חשבון ונמנה את ד' שמות אלו 'אורח חיים, יורה דעה, אבן העזר, חשן משפט', יעלה מנין כולם בדקדוק נמרץ כמנין אלף

תש"ז הסימנים שישנם בכל ד' חלקי השולחן ערוך הללו, חושבנא דדין כחושבנא דדין בלא מגרעת ויותרת, והוא פלאי.

בספרי הי"ד החזקה להרמב"ם ישנם אלף וי"ד פרקים כמנין 'המתקת הדין'

וכן על דרך זה הוא גם בחיבורו של רבינו הרמב"ם הק', אשר כל דבריו נכללו ונעשו חלק מגוף התורה ממש, ואין בו אות אחת לבטלה וריק חלילה, וכל דבריו מנויים ומדודים בתכלית הדקדוק כנודע, וכאשר נבואה חשבון ונמנה את מנין הפרקים שנכתבו בכל חלקי ספרי הי"ד החזקה, יעלה בידינו החשבון למנין אלף וי"ד פרקים, שהוא ממש כמנין התיבות 'המתקת הדין', כי בכח קדושת דבריו הק' נמתקים כל הדינים והגבורות, וכאשר מובא ב'שבחי הבעש"ט' כי בשעה שהיה הבעש"ט הק' עוסק בקבלת קהל, היה מקפיד שיהיה מונח על שולחנו שני ספרים שהם זוה"ק ורמב"ם, ומעת לעת היה פותח ומעיין בשני ספרים אלו, כי גדול כוחם וזכותם להמתיק את כל הדינים והגבורות, ולהמשיך ברכות וישועות לכל בני ישראל.

שורש הקלי' הדמוז בד"ת נ'חש ש'רף (עה"כ) עם מנין אלף וי"ד פרקי הרמב"ם עולה במכוון כמנין 'עול תורה' עם מנין 'דאיה ושמיעה'

ועיקר כח הדין והגבורה בעולם, נמשך ובא מכח הטומאה והספ"א אשר שרשם הוא מן הנחש הקדמוני הנקרא בתורה נחש

ושרף, וכאשר ניקח בידינו את ראשי התיבות של נ'חש ש'רף (עה"כ), ונצרפם יחד למנין אלף וי"ד הפרקים שבספר הרמב"ם, יעלה החשבון במכוון כמנין הנ"ל של 'עול תורה' עם מנין 'דאיה ושמיעה' חושבנא דדין כחושבנא דדין, כי בכח קבלת עול תורה, והעסק בתורה הק' שבכתב ושבעל פה, יזכו בני ישראל להמתיק מעליהם את כל הדינים והגבורות, ולבטל את כח ושליטת הנחש והשרף.

יעקב אבינו הוא שורש התורה שבכתב ונשמתו התגלגלה בנשמת רבי יהודה הנשיא שורש התושבע"פ

ועוד זאת תראה נפלאות, כי הנה שורש כל התורה שבע"פ הם ששה סדרי משנה שנכתבו על ידי רבינו הקדוש רבי יהודה הנשיא, ואי' מרבינו האר"י הק' בשער הגלגולים, כי נשמת יעקב אבינו שורש התורה שבכתב נתגלגלה ובאה בנשמת רבי יהודה הנשיא שורש התורה שבע"פ, ולכן היה נקרא שמו 'רבי יהודה הנשיא' כי נשי"א ר"ת נ'שמתו ש'ל יעקב א'בינו.

יעקב בא"ת ב"ש עולה כמנין הד"ת של נ'חש ש'רף (עה"כ) שורש הקלי'

ואתה תראה כי כאשר נחשוב את שם יעקב בא"ת ב"ש, והם מנין אותיות מ'ז'ד'ש', יעלה מנינם במכוון כמנין הנ"ל של ר"ת נ'חש ש'רף (עה"כ) שורש כל הקלי' והספ"א, כי בכח חלק התורה שבכתב שנתגלה

רע, ומכח כל הקלי' הקשות של הנחש והשרף המבקשים להזיקם חלילה.

בצאת האדם מביתו בראותו את המזוזה יקבל על עצמו עול תורה

וזאת צריך האדם ליתן אל לבו בכל עת צאתו מביתו בעברו על יד המזוזה, שיתן ידו עליה ויקבל על עצמו עול תורה, להגות ולעסוק בתורה הק' יומם ולילה, ולהתקשר בחמשה חומשי התורה הרמוזים בשם הק' שד"י כנ"ל, ובזה יזכה להנצל מכל צורה וצוקה ומכל נגע ומחלה, וכן יש לנהוג גם בכל לילה בטרם ילך האדם לישון, שיניח את ידו על המזוזה ויקבל על עצמו עול תורה, ובזה ינצל מפחד לילה וישכב וישן לבטח^ה.

חסדך ליודעך א"ל קנא ונוקם' כבר פירשנו בזה מדוע לא כתיב 'א"ל רב חסד' עיי"ש. אמנם גם לפי דברינו הנ"ל מתורץ שפיר, דהיינו אותיות 'שמ"ך' השומרים את ישראל ברוב חסדי ה' לבל יזיז אותם הקליפה 'רל"י' השוכן בקרבך כנ"ל, ולכן תקנו חז"ל להניח אצבעו הנק' 'אמה' על מזוזות הבית בעת בואו הביתה ובעת צאתו מביתו החוצה, וגם בלילה קודם השינה יניח אצבעו על השם שד"י הנרשם על המזוזה, ויאמר 'שד"י' ישמרני מכל דבר רע, כ"ז הוא ע"פ הכוונה הנ"ל, כי כאשר יחבר מספר אמי"ה אל השם שד"י יהיה בין הכל מספר 'שמ"ך' כנ"ל, ועי"ז ישמר ה' אותו מכל מכשול. וזהו פי' הפסוק 'אמר אויב ארדוף וכו' אחלק שלל', כי האויב הוא היצה"ר שם בטחונו כאשר יחלק 'שלל' הוא גימטריא 'שמ"ך', פי' שיסיר השמירה ממנו ויהיה נשאר השורש שלו 'רל"י' הוא קליפת עמלק, ואז ישיג ויטמא ח"ו את כולם, ויתגבר על בני

משורש יעקב אבינו, ובכח חלק התורה שבע"פ שנתגלה ע"י רבי יהודה הנשיא, יזכו בני ישראל להתגבר על כל כוחות הקלי' של נחש ושרף, ולהנצל מכל רע.

ר"ת שמות חמשה חומשי תורה ב'ראשית ש'מות ו'יקרא ב'מדבר ד'ברים עולין כמנין שד"י

ובאמת גם בתורה שבכתב נרמז הכח להכניע ולבטל את כח הקלי' הנ"ל, כי כאשר נבואה חשבון ונמנה את מנין ר"ת של שמות חמשה חומשי תורה ב'ראשית ש'מות ו'יקרא ב'מדבר ד'ברים והם אותיות ב'שז'ב'ד', יעלה מניינם יחדיו למנין שם שד"י, וירמוז לכח השם הק' 'שד"י' החקוק על גבי המזוזה להיות ש'ומר ד'לתות י'שראל להצילם מכל

^ה. והנה בכאן מקום אתי להציג בזה רזין עילאין אשר גילה בקדשו רבינו האוהב ישראל מאפטא זי"ע (ליקוטים חדשים לפ' בשלח) בסוד נשיקת המזוזה באישון לילה, וזה לשון קדשו, 'ומעתה נחזור לענין הראשון, כי כל איש הישראלי צריך ללחום מלחמת ה' צבאות ולמחות שורש עמלק הטמון בקרבנו, וכאשר ידבק נפשו בדרכי התורה והמצוות אז ישמור אותו ה' מכל דבר טמא ר"ל, כמאמר חז"ל (סוטה כא.) תורה אגינא מגנא, והשמירה הוא ע"י אותיות השניות מן השורש, דהיינו עיקר שורש עמלק המטמא ר"ל הוא רל"י, והשמירה הוא האותיות הסמוכה להם דהיינו שמ"ך, וזהו כוונת הפייטן 'שמך מעולם עובר על פשע' דהאותיות 'שמ"ך' חופף כל היום על האותיות 'רל"י' לבל יקרב אל האדם להפשיע אותו בטומאת קרי ח"ו, וזהו שתקנו חז"ל לומר בזמירות בליל שבת 'מש"ך

אם האדם מקבל על עצמו עול תורה כראוי יזכה להתקשר ב'קול גדול ולא יסף' שנתגלה במתן תורה

ועתה נתנה ראש ונשובה לבאר את דברי הכתובים בפרשתן ואת דברי המתני' הנצבים בראש אמרינו, כי כבר נתבאר שצריך האדם לקבל עליו עול תורה בשלימות, אשר נרמז במנין תיבות 'עול תורה' עם מנין 'ראיה ושמיעה' הרומזים לחלק התורה שבכתב ושבע"פ כנ"ל באורך, ועל זה בא הכתוב וגילה לנו כי כאשר יעסוק האדם בתורה הק' כראוי, יזכה להתקשר באור התורה הק' אשר נתנה לנו מהר סיני, כי עשרת הדברות נאמרו מאת ה' באופן של 'קול גדול ולא יסף' שאינו פוסק לעולם, וממילא מי שמקבל על עצמו עול תורה כראוי בשלימות, יזכה להוסיף ולהתקשר אף בקדושת זה ה'קול גדול' שנתגלה בעת קבלת התורה.

הדוצה לזכות לשלשה הכתרים צריך להוסיף ולהתקשר ב'כתר שם טוב' שהוא בחי' ה'קול גדול'

וזאת רמז התנא באמרו כי 'שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן, כי

אדם להכשילם ח"ו, וה' ברחמיו ישמרנו ויצילנו מכל דבר רע ומפחד לילה מעתה ועד עולם וכיה"ר אמון [עכלה"ק].

לא די לו לאדם שיעסוק ויהגה בתורה הק' יומם ולילה, אלא צריך הוא להוסיף ולהתקשר בכתר שם טוב העולה על גביהן, שהוא בחי' זה ה'קול גדול' שנתגלה בעת קבלת התורה, ובזה יזכה להשיג את כתר התורה בשלימות, ואתה עמה אף את כתר הכהונה והמלכות.

מנין הכתרים 'תורה, כהנה, מלכות, שם טוב' עולה כמנין 'עול תורה' עם מנין 'ראיה ושמיעה' בתוספת מנין 'קול גדול'

ועתה תראה נפלאות היאך ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא, כי כאשר נבואה חשבון ונמנה את חשבון כל הכתרים הללו 'תורה, כהנה, מלכות, שם טוב' יעלה החשבון בדקדוק נמרץ כמנין הנ"ל של 'עול תורה' עם מנין 'ראיה ושמיעה' עם תוספת מנין התיבות 'קול גדול' הנאמר בעת קבה"ת, חושבנא דדין כחושבנא דדין, כי רק כאשר יקבל האדם על עצמו עול תורה בשלימות ההתקשרות לאור התורה הק' העליונה שנתגלה בחר סיני בחי' 'כתר שם טוב' אשר עולה על גבי כל הכתרים, או אז יזכה להשלים נפשו באור התורה הק' ולקבל על עצמו עול תורה כראוי וכיאות, ובזה יזכה

אמנם לפי דברינו עתה למדנו עוד כוונה פשוטה השווה לכל נפש שיכול כאו"א לכוין בעת הנשיקה למזוזה, לקבל על עצמו עול תורה בשלימות, ובזה יזכה להנצל מכל רע.

ועונה ולקיים את כל מצוות ה' ולעשות רצונו
 ית' בלבב שלם, ועי"ז נזכה לקדם במהרה
 ובאלו הגופים את פני משיח צדקנו עוד
 בהאי שתא בב"א.

להנצל מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה,
 ויעבירו ממנו עול מלכות ועל דרך ארץ
 בשלימות.

כן יעזרנו השי"ת שנוכה ללכת בדרך הישר
 והטוב, ללמוד ולעסוק בתורה הק' בכל עת

~ הילולא דצדיקאי ~

י"ג אב

ה'מנלה עמקות המקבל האלקי רבי נתן נטע בהגה"ק ר' שלמה שפירא נלב"ע בשנת שי"ג.

י"ד אב

רבי צבי הירש מליסקא, הרה"ק רבי צבי הירש בהג"ר אהרן נלב"ע בשנת תרל"ד. בעל 'אך פרי תבואה'. תלמידו המובהק של רבינו הקדוש בעל 'ישמח משה' זיע"א ורבו המבוהק של הרה"ק רבי ישעיה מקרעסטיר זיע"א,

ט"ו אב

רבי שמעון לביא מחבר הזמר 'בר יוחאי'. המקבל האלקי רבי שמעון בעל 'פתם פז' נלב"ע בשנת שמ"ח.

רבי אשר מסטאלין הרה"ק רבי אשר בן הרה"ק רבי אהרן בעל הבית אהרן מקארלין נלב"ע בשנת תקפ"ז.

רבי מאיר נתן הלברשטאם בן מרן בעל הדברי חיים מצאנז זיע"א הגה"ק רבי מאיר נתן בהרה"ק ר' חיים נלב"ע בשנת תרנ"ח.

הרה"ק רבי צבי הירש מרודניק בן הרה"ק רבי ברוך מגארליץ נלב"ע בשנת תרע"ח. רבי עמרם בן דיוואן בן רבי אפרים מגדולי צדיקי ומקובלי מרוקו. נלב"ע בשנת הת"ק. מקובל בקרב היהודים במרוקו שהמתפלל על קברו ונודב צדקה לע"נ נושע בישועה פלאית והדברים מפורסמים.

י"ז אב

רבי אברהם מרדכי מפינטשוב, הרה"ק רבי אברהם מרדכי בהג"ר בנ"מין זאב יעקב הורוויץ, נלב"ע בשנת תקפ"ד

זכה להסתופף בצל שלש מאות צדיקי אמת. הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זצ"ל התבטא עליו: מעיד אני וגם השמים והארץ יעידו עמי כי הוא יכול להחיות מתים. ה'מאור ושמש' אמר עליו כי ביום הכפורים בעת העבודה הוא מכון את הפונות שהכהן גדול היה מכון בבית המקדש.

י"ח אב

רבי שלמה חנוך מראדומסק, הרה"ק רבי שלמה חנוך בהרה"ק ר' יחזקאל, נלב"ע בשנת תש"ב.

נעקד על קידוש ה' והיה קדוש עליון ועובד ה' נורא ות"ח עצום

י"ט אב

ה'מקוט מעם לו"ז הגה"ק רבי יעקב ב"ר מכיר פולי מקושטא. נלב"ע בשנת תצ"ב

ברכת מזל טוב

ידידנו חיקר הר"ר **ניסים שלום פריאנטה** הי"ו - מונטריאל

אשר תרם הוצאות הגריון

לרגל שמחת הולדת בנו בשעה טובה ומוצלחת

יה"ר מלפני בורא עולמים שיוכו לראות רוב נחת יהודי מכל יוצ"ח

ולגדלם לתורה, לחופה, למצוות ומעשיים טובים ע"ד התורה והחסידות אבי"ר

ברכת מזל טוב לידידנו

אנ"ש כאו"א בשמו הטוב יבורך

הר"ר **משה הלל טויסיג** הי"ו - בית שמש

לרגל אירוסיו בנו הבה"ח **יעקב שמואל** נ"ו

עב"ג הר"ר **אלימלך ברמן** הי"ו - ביתר

הרה"ח **ישראל הרטמן** שליט"א בעל קודא רבות בשנים אצל כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

ולחתנו הר"ר **אברהם יעקב טייטלבוים** הי"ו

ולבנו הר"ר **אליהו יהודה טייטלבוים** הי"ו

לרגל היכנס נינו/נכדו/בנו הבה"ח **זאב** נ"ו לעותומ"צ

הרה"ג ר' **מאיר אבוחצירא** שליט"א - ירושלים, ראש כולל בבית וגן

לרגל שמחת נישואי בנו בכורו הבה"ח **יוסף** נ"ו בשעה טובה ומוצלחת

עב"ג הכלה תחי'

- יה"ר שירבו השמחות עד בלי די -

כוס תנחומין

הרבני הנגיד ר' **מרדכי פארהאנד** שליט"א - וויען

על פטירת בנו הרה"ח ר' **נפתלי משה** ז"ל - לעקוואד

יה"ר שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולכם,

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

הנהלת המוסדות

כוס תנחומין

הר"ר **חיים יעקב דייטש** שליט"א - ביתר

על פטירת אחיו **מרדכי נתן** ז"ל ניו יארק

יה"ר שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולכם,

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

הנהלת המוסדות

ואלו יעמדו על הברכה

ידידנו היקרים והחשובים שלקחו על עצמם שותפות חודשית
למכון נועם אמדים להשתתפות בהוצאת הספרים
של ב"ק מדין אדמו"ר שליט"א

הרב אליעזר יצחק קפלן הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב סימן טוב ינץ הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב יהודה זאב וויילל הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב יואל ברמינקא הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרה"צ ר' יואל טייטלבוים הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב אליהו גאלדבערגער הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות
הרב חיים מנדל רייניץ הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב מאיר אייזנברגר הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב גמליאל רבינוביץ הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב חיים אלעזר גבירץ הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב גרשון שגור הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב מאיר שניעבאלג הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות
הרה"צ ר' יהודה טרייטל בראנדסאופער הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב חנוך אלימלך גרינפלד הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב אברהם גמירד הי"ו וב"ב לזיווג הנכון בקרוב ולהצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב יעקב סלמון הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב שלום יהודה לייב הנדלס הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב אהרן יוסף גמירד הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות
הרב חיים אפרים פישל פערלמוטער הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב שמואל אביגדור אסטרייכר הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב חיים מאיר רוזנר הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב עובדיה לוי הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות ולע"נ בנם אבינעם	הרב שי לנדמן הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב צבי אריה בן ציון מימון הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות
הרב בעילום שם להצלחה בכל הענינים	הרב שלמה יהודה וואלף הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב מרדכי שנק הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב ישעיה מרדכי נויפלד הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב ברוך מאיר שלוינגר הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב בן ציון דוב בעריש זילבינגער הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות
הרב יהודה סגל הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב צבי אריה חירש הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב שמעון מרדכי ווטהיימר הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב אליהו מרדכי למברגר הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרה"ר נסים שלום פרייאנטה הי"ו הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב חיים אליהו חירש הי"ו הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות
הרב מרדכי יהודה טווערסקי הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב מרדכי יהודה טווערסקי הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב שמואל זנויל שמעון הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב לע"נ הרה"ק ר' ישעיה ב"ר משה זצ"ל ומחברו הסוהרה הרבנית הצוקנית שרה בת ר' יצחק יונה ע"ה	הרב דוד מזרחי הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב נחום אלכסנדר הורנשטיין הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות
הרב הב' אלטר יעקב יצחק ע"ה בן הרב שלום חיים ראובן שליט"א	הרב נשים שלום בן לונה זוג' חפציבה בת מיכל ובל' יצ"ח להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב לע"נ האשה החשובה מרת ברכה צמל ע"ה בת רבי שלום צדוק זצ"ל	הרב לע"נ הרב אפרים בן הרה"ר משה צמל ז"ל	הרב יוסף ליינער הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב אורי שאול מזרחי הי"ו וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות
			הרב אהרן בן רייזל מאטיל זוג' מרגלית בת שרה וב"ב להצלחה ברוחניות וגשמיות	הרב לע"נ ר' פייבל אברהם בן ר' בנימין ז"ל נדיבת משפחת הרטמן שיחי	הרב לע"נ ר' בן ציון ב"ר אפרים ז"ל וז' ברכה בת ר' שלום צדוק ע"ה נדיבת משפחת הרטמן שיחי

לתרומות ושותפות קבועה !

- בנק 52 סניף 185 מ"ח 409701831 ע"ש מרכז הצדקה - קרן (חובה לציין מספר קרן) 4288.
- במספר טלפון: 079-969-6641
- בעמדות נדרים פלוס בבתי המדרש ע"ש "מכון נועם אמדים סאסוב".
- אצל הרב אליעזר קפלן בנייד: 052-71-66641

בס"ד

הקמת מאגר נתונים גלובלי

במהלך התקופה האחרונה, במציאות בה כלל אנ"ש מתרחב ומתעצם בארץ ובתפוצות, הלכה והתגבשה יוזמה משותפת בקרב הנהלת המוסדות להקים מערכת מאורגנת, שתאפשר גישה מהירה ומדויקת למידע בסיסי - לא רק לצרכים ארגוניים כלליים, אלא גם ובעיקר למען רווחת הפרט.

במקרים שונים בהם נדרשה פנייה יוזמה לאנ"ש - אם לצורך רישום לחגים, לכוללת-קוויטל, או אפילו איחולי שמחות וניחומים - התברר עד כמה חסרה תשתית נתונים פשוטה ועדכנית.

לצד זאת, עלה שוב ושוב החשיבות של מענה פרטני וממוקד, שאפשרי רק כאשר המידע מדויק ומעודכן. - ובכל שהמידע נמסר באופן מדויק יותר, כך ההיענות והסיוע בשעת הצורך נעשים יעילים, שקטים ונעימים יותר.

לצורך זה יצאנו לפרויקט הרשמה **למאגר נתונים גלובלי** מסודר של כלל אנ"ש.

המידע שתמסרו נשמר באופן דיסקרטי ובטוח, וישמש לצרכים קהילתיים בלבד.

לנוחיותכם עומדות כמה אפשרויות פשוטות לעדכן את הנתונים;

1. ☎ דרך מערכת "קול סאסוב" - 0772611104 << שלוחת ההרשמות, 9 <<< שלוחת רישום נתונים, 7.

2. ✉ באמצעות הטופס המצורף.

3. 🌐 דרך [הטופס המקוון](#).

חשוב להדגיש:

מילוי הפרטים אינו רק תרומה למוסדות בלבד - אלא בעיקר כלי שימושי עבורכם, הוא מקל על קבלת שירותים, מבטיח עדכונים רלוונטיים, ומסייע בשמירה על קשר עם כלל אנ"ש, גם כאשר אינכם פונים ביוזמתכם.

אנו מודים מראש על שיתוף הפעולה, וביחד נבנה תשתית חזקה לכולנו!

הנהלת המוסדות

בס"ד

טופס הרשמה ועדכון נתונים

שם משפחה _____

פרטי האשה

פרטי הבעל

בהלק זה תמלא רק פרטי הבעל

שם פרטי _____

שם פרטי _____

שם משפחה _____

שם משפחה _____

שם האב _____

שם האב _____

שם האם _____

שם האם _____

מספר זהות. _____

מספר זהות. _____

מספר נייד. _____

מספר נייד. _____

אימייל. _____@

אימייל. _____@

פרטי המגורים

עיר _____

רחוב _____

מספר בית _____

בניסה _____

טלפון בית _____

פרטי הילדים

תאריך עברי	תאריך לועזי	מספר זהות	שם	בן/בת

את הטופס המלא אפשר לשלוח לאימייל
dtsassov@gmail.com או לפקס: 037361653

תודה רבה על שיתוף הפעולה
הנהלת המוסדות

לתרומות ושותפות קבועה בפקודת ב"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

1: בנק 52 סניף 185 מ"ח 409701831
ע"ש מרכז הצדקה - קרן (חובה לציין מספר קרן) 4288.

2: בעמדות נדרים פלוס בבתי המדרש
ע"ש "מכון נועם אמדים סאסוב".

3: במספר טלפון: 079-969-6641

4: אצל הרב אליעזר קפלן בנייד: 052-71-66641
הרב אלימלך גרינפלד: 052-768-8014 054-302-1915

מבן

נועם אמרים

להוצאת ספרי רבוה"ק

קרית ישמח משה

סאסוב